

# **Zpráva z průzkumu nabídky neklecových vajec obchodními řetězci v České republice**



# 1. Úvod

## Způsoby chovu slepic

Slepice, které zemědělský průmysl nazývá nosnicemi, mohou být producenty vajec chovány několika způsoby. Převládajícím typem chovu nosnic v České republice i Evropě je chov slepic v klecích. Dalšími typy jsou chovy nosnic v halách na podestýlce, chov volný s venkovním výběhem a chov ekologický.

Existují dva možné způsoby chovu slepic v klecích: chov v klecích nezdokonalených a obohacených.

**Chov v klecích nezdokonalených** (neobohacených) poskytuje slepicím životní prostor menší než je velikost listu papíru A4. Slepice jsou namačkány jedna na druhou, umístěny v holé prázdné drátěné kleci, mohou jen vpředu klece z pásových dopravníků přijímat krmivo, v zadní části klece padají na dopravník snesená vejce.



### Druhým typem jsou klece obohacené

(zdokonalené), jejich zavádění do praxe se teprve rozbíhá. Slepice zde musí mít k dispozici hnizdo, bidýlko, podklad s materiélem na popelení, vybavení na obrušování drápů a životní prostor o něco větší než je zmíněná velikost listu papíru formátu A4.

**Chov v halách na podestýlce** je chov, kde se mohou slepice v hale volně pohybovat, ven se však také nikdy nedostanou. Podlaha je z jedné třetiny pokryta podestýlkou ze slámy, písku nebo hoblin a pod., slepice snášejí vejce do hnizd. Je zde velká prašnost, slepice jsou volně v obrovském hejnu. Existují typy chovu s použitím etáž - bidýlka a hnizda jsou umístěna nad sebou.

**Chov volný s výběhem** znamená volný způsob chovu slepic uvnitř v hale s volným průchodem ven do výběhu nebo voliéry (pokud zrovna není v platnosti zákaz výběhu ven z důvodu ptačí chřipky).



**Chov ekologický** je podobný jako chov volný s výběhem s tím rozdílem, že chovatel musí z 90 procent krmit slepice kvalitním ekologickým krmením, nepoužívat doplňující medikamenty, a navíc splňovat všechny podmínky stanovené v zákoně o ekologickém zemědělství. Slepice jsou v menších hejnech, což je více přirozenější.

## Směrnice EU

Podmínky výše uvedených způsobů chovu upravuje směrnice Rady EU č. 1999/74/ES. Směrnice také stanoví ukončení chovu slepic v nezdokonalených klecích od 1. 1. 2012 v EU. Zmíněné klece obohacené by měly být náhradou za klece nezdokonalené, ale z hlediska zajištění dobrých životních podmínek (welfare) slepice jsou velmi sporné.

## Chov slepic v ČR

V České republice je ročně chováno 9 – 10 miliónů slepic určených ke snášení vajec. Z tohoto počtu jich je přibližně 50-55 % chováno v zemědělském výrobním sektoru. Slepice jsou zde chovány intenzivním způsobem, přes 97 % z nich v naprosto nevyhovujících podmínkách klecových systémů. Přibližně 2,7 % slepic je chováno na podestýlce v halách (zdroj MZe). V ČR po několik let produkují ekologická – bio vejce pouze dva chovatelé, další pomalu začínají.



## Slepice v kleci trpí

Není třeba příliš zdůrazňovat, že každé zvíře uvězněné v kleci, nebo v jakémkoliv malém prostoru, trpí. Slepice v klecovém systému chovu stráví celý svůj život, dlouhý přibližně 13 - 14 měsíců, namačkané v kleci, a to nepřetržitě bez možnosti

někdy vyjít z klece ven.

Rozměry klece slepici ani neumožní protažení křidel a celého těla (pro protažení jednoho křídla potřebuje nejméně 900 cm<sup>2</sup>), drátěná kovová podlaha má na svědomí bolestivé otlaky a přerostlé pařaty, klec často neumožňuje zcela vzpřímený postoj. Z nedostatku pohybu trpí ptáci osteoporózou, jejich kosti jsou velmi křehké a často se lámou. Z prašného trnavého prostředí se za celý svůj život nedostanou ven na přirozené světlo. Intenzivní zemědělství degradovalo tyto tvory na stroje, kterým je dovoleno jen přijímat krmivo a snášet vejce – nic víc.

**Změna k lepšímu je možná** - a v rukou ji má každý jednotlivý zákazník, který nakupuje vejce v obchodě (a nemá to štěstí, že může odebírat vejce přímo od drobnochovatelů či přibuzných na venkově). Tím, jaká vejce zákazník při nákupu zvolí, vytváří poptávku a určuje tak, jaká vejce budou „produkovaná“ a za jakých podmínek.

### Nabídka neklecových vajec v zahraničí

V porovnání s některými členskými státy EU je nabídka neklecových vajec v obchodech a uvědomění si zbytečného utrpení nosnic v klecích u nás, bohužel, ale stále mizivá.

- Pozitivním příkladem je Rakousko, kde již od roku 2007 nenabízí žádný se supermarketů vejce z kleci a kde byl stanoven zákaz chovu nosnic v obou typech klecí na rok 2009.
- Ani v supermarketech v Nizozemí klecová vejce již nenajdete.
- Na dobré cestě jsou také ve Velké Británii – pět velkých supermarketů (jako je např. Waitrose a Marks & Spencer) zde přestalo klecová vejce prodávat a některé z nich ani klecová vejce nepoužívají při výrobě svých výrobků (v sušené podobě aj.).
- V Belgii se k pěti supermarketům přidal dokonce i řetězec rychlého občerstvení Mc Donald's.<sup>2</sup>
- V Německu platí zákaz chovu v nezdokonalených klecích od roku 2007, s výjimkami do roku 2009.
- Ve Švédsku je 50 procent produkce vajec z neklecových systémů, v Dánsku 40 procent.

### Povinné označování vajec v EU

Z jakého chovu vejce pocházejí lze zjistit podle slovního označení na krabičce s vejci a prvního čísla kódu přímo na vejci:

- „Vejce z klecového chovu“ – kód 3,
- „Vejce z chovu v hale, z podestýlky“ – kód 2,
- „Vejce z volného výběhu“ – kód 1,
- „Vejce z ekologického chovu“ – kód 0.

(foto krabiček s vejci na straně 7)

U nás se, bohužel, zákazník setká nejčastěji s vejci z klecového chovu, zřídka a pouze jen v několika větších obchodních řetězcích, zakoupí vejce z podestýlky, nebo vajíčka nejkvalitnější - a z hlediska welfare nejšetrnější k přirozeným potřebám slepic - biovejce z ekologického chovu. Vejce z volného výběhu u nás zatím nejsou v obchodech k dostání.



Průměrná roční spotřeba na obyvatele České republiky byla v roce 2007, podle údajů Ministerstva zemědělství, 249 ks vajec na osobu.

**Cílem průzkumu** bylo zjistit, které velké obchodní řetězce v České republice nabízejí ve svém sortimentu neklecová vejce, a z jakého způsobu chovu. Věříme, že obchodníci v ČR (prozatím hlavně velké řetězce) tak reagují na poptávku zákazníků po vejcích, jejichž levná cena není vykoupena utrpením zvířat.

Z průzkumu veřejného mínění členských států EU Eurobarometru vyplývá, že téměř 50 % dotazovaných zákazníků je ochotno si za vejce v obchodě připlatit a zajistit tak slepicím lepsi životní podmínky.<sup>1</sup>

## 2. Průzkum a výsledky

Průzkum byl proveden formou dotazníku, který byl zaslán třinácti velkým obchodním řetězcům (a nákupním alianciím) v České republice, v polovině roku 2007:

Kaufland ČR v.o.s.  
Lidl v.o.s.  
Makro Cash & Carry ČR s.r.o.  
Norma k.s.  
Penny Market s.r.o.  
Plus – Discount s.r.o.  
Tesco stores ČR a.s.  
Ahold ČR a.s. – Albert  
Ahold ČR a.s. – Hypernova  
Billa s.r.o.  
COOP Centrum družstvo  
Globus ČR k.s.  
Interspar Spar ČOS s.r.o.

Ze zmíněného počtu oslovených super/hypermarketů nám vyplněný dotazník zpět zaslalo šest společností. Pět neodpovědělo vůbec i přes opětovné telefonáty, e-maily a dopisy z naší strany. Dvě se vyjádřily, že nemají zájem o spolupráci.

- Z dotazovaných prodejců na dotazník odpověděly a projevily zájem o spolupráci: Lidl v.o.s., Norma k.s., Albert a Hypernova společnosti Ahold CR a.s., COOP Centrum družstvo, Interspar Spar ČOS s.r.o.
- Z dotazovaných prodejců projevily slovní nebo písemný nezájem o spolupráci tyto obchodní řetězce: Kaufland ČR v.o.s a Globus ČR k.s.
- Dotazník nevyplnily a na opětovné výzvy o spolupráci na průzkumu nereagovaly: Makro Cash & Carry ČR s.r.o., Penny Market s.r.o., Plus – Discount s.r.o., Tesco stores ČR a.s., Billa s.r.o.

**Tabulka 1: Vejce, která nabízí daný řetězec (aliance prodejen) ve svém sortimentu zákazníkům.**

Název obchodního řetězce (aliance)	klecová vejce	vejce z podestýlky	biovejce
Lidl v.o.s.	ANO	NE	NE
Norma k.s.	ANO	NE	NE
Albert (Ahold a.s.)	ANO	ANO	ANO
Hypernova (Ahold a.s.)	ANO	ANO	ANO
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi	nedisponují informacemi	nedisponují informacemi
Interspar Spar ČOS s.r.o.	ANO	ANO	NE

Z tabulky je zřejmé, že nabídka vajec z podestýlky nebo biovajec, u společnosti jejichž zástupci spolupracovali na projektu, je velmi nízká.

- Společnost Ahold a.s. nabízí v sortimentu neklecových vajec největší výběr. Biovejce tvoří 1 % v celkovém prodeji vajec v hypermarketech Hypernova (nabízí je 51 Hypernov) a 0,2 % v supermarketech Albert (46 Albertů). Vejce z podestýlky tvoří v celkovém prodeji vajec 7 % v hypermarketech Hypernova (v 53 Hypernovách) a 10 % v supermarketech Albert (243 Albertů).
- Společnost Interspar Spar COS s.r.o. nabízí zákazníkům jen vejce z podestýlky, dle zástupců společnosti se jedná o 10 % sortimentu vajec, vejce jsou českého původu.
- Společnost Coop Centrum družstvo o sortimentu vajec svých prodejen nemá informace.
- Diskontní společnosti Lidl v.o.s. a Norma k.s. nabízejí prozatím jen vejce z klecových systémů.

U společnosti, které na projektu nespolupracovaly a nemáme tedy k dispozici vyjádření jejich zástupců, jsme navštívili namátkově několik prodejen z každého řetězce. Nejedná se tedy o údaje, které by nám poskytli zástupci dané společnosti. Podestýlková vejce byla v nabídce v řetězcích: Tesco Stores ČR, Globus ČR k. s. a v Billu s. r. o. Vejce v biokvalitě bylo možné zakoupit v některých prodejnách Billu s. r. o. a v prodejnách Plus – Discount s. r. o. (dovoz z Německa).

**Tabulka 2: Plány na rozšíření nabídky neklecových vajec ve svých prodejnách, případně na zahájení prodeje, pokud neklecová vejce daná společnost nenabízí.**

Název obchodního řetězce (aliance)	zahájení/rozšíření prodeje neklecových vajec
Lidl v.o.s.	ANO
Norma k.s.	NE
Albert (Ahold a.s.)	ANO
Hypernova (Ahold a.s.)	ANO
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi
Interspar Spar COS s.r.o.	NE

**Tabulka 3: Nejčastější překážky, které brání rozšíření sortimentu o větší množství neklecových vajec nebo brání zahájení jejich prodeje.**

Název obchodního řetězce (aliance)	zahájení/rozšíření prodeje neklecových vajec
Lidl v.o.s.	vysoká cena, malá poptávka
Norma k.s.	vysoká cena
Albert (Ahold a.s.)	nedostatečná nabídka neklecových vajec od českých producentů
Hypernova (Ahold a.s.)	nedostatečná nabídka neklecových vajec od českých producentů
Coop Centrum družstvo	nedisponují informacemi
Interspar Spar COS s.r.o.	výšší cena vajec pro zákazníky

Řada zástupců dotazovaných obchodních řetězců uvedla jako důvod nedostatečnou poptávku ze strany zákazníků po tomto artiklu kvůli vysoké ceně. Z výzkumu veřejného mínění nicméně vyplývá, že řada zákazníků by si ráda za vejce, které pocházejí od slepic chovaných v humánnějších podmínkách, připlatila (v některých řetězcích, které neklecová vejce nabízejí, jsme se setkali s vyprodanými regály biovajec).

Ekologičtí zemědělci chovající nosnice nám naopak uvedli, že je velký zájem ze strany řetězců o jejich vejce, ale bohužel, tak velké množství biovajec nejsou schopni prozatím nabídnout. Stejně tak zástupci společnosti Ahold Czech republic a.s. uvedli, že neklecových vajec od českých producentů je nedostatečné množství.

Je proto třeba ze strany veřejnosti projevit otevřený zájem o vejce získaná od slepic chovaných v šetrnějších podmínkách. Motivovat tak české chovatele k přechodu z konvenčního chovu nosnic na chov ekologický nebo chov s volným výběhem. Dále také žádat účinnou podporu státu pro chovy beroucí ohled na dobré životní podmínky (welfare) slepic.

### 3. Závěr

Obchodní řetězce a aliance v České republice nabízejí svým zákazníkům, v porovnání s řadou států Evropské unie, stále velmi nedostatečné množství vajec, která pocházejí z chovů respektujících přirozené potřeby nosnic (původ vajec obsažených ve výrobcích není na obalu značen, protože se nejedná o povinný údaj).

Nicméně kroky k lepšímu mohou – a podle Společnosti pro zvířata by měly – podniknout jak obchodní řetězce, tak i sami zákazníci. Svou činností by měl ke zlepšení situace přispět i stát.

**Obchodní řetězce**, které stále nabízejí jen vejce od nosnic z klecových chovů, by měly rozšířit svůj sortiment i o vejce neklecová. **Zákazníci** by měli více otevřeně projevit svůj zájem o tento sortiment – a to dotazy přímo v obchodech a písemně zástupcům společnosti a ministerstvu zemědělství.

Člověk, který nesouhlasí s utrpením živých tvorů a s jejich „chovem“ v tak otřesných podmínkách, které mají slepice v kleci, by měl přestat tato vejce konzumovat a podporovat svým nákupem chov slepic ve vhodných chovech. Tím prospěje svému zdraví a životnímu prostředí, uleví svému svědomí a zároveň podpoří producenta, který tyto slepice chová.

**Stát** by měl účinně **podporovat** producenty **neklecových vajec** a pracovat na vyšší informovanosti občanů ohledně pozitivních vlivů volných chovů s výběhem na chovaná zvířata a ekologického zemědělství na zvířata, lidské zdraví a naše životní prostředí.

**Stát** by měl také důsledně **kontrolovat značení krabiček** vajec – původ vajec je označen velmi malým, často nečitelným písmem. Krabička s vejci z klecového chovu často nese zavádějící a lživé obrázky slepic ve volném výběhu na rozkvetlé louce. Přitom tyto slepice za celý svůj život louku neuvidí, maximálně z přepravní bedny při transportu na jatka.

<sup>1</sup> Eurobarometer: Attitudes of consumers towards welfare of farmed animals, Feb. – March 2005, s. 50

<sup>2</sup> Eurovoice for Animals, Eurogroup for Animals, Issue 18, s. 5

Související materiály k dispozici v tištěné podobě a na  
www:  
[www.spolecnostprozvirata.cz](http://www.spolecnostprozvirata.cz), odkaz Slepice a odkaz  
Nabídka materiálů

- na www je ke stažení či objednání leták – pohled určený supermarketům a ministerstvu zemědělství se všemi kontakty a další materiály,
- leták pro spotřebitele: „Víte jaká vejce kupujete?“
- materiály k problematice ohrožení zákazu užití nezdokonalených kleci, který má platit od roku 2012: např. materiál „Zachovejme zákaz nezdokonalených kleci“, zpráva Evropské komise ke směrnici o minimálních standardech chovu nosnic ES/74/1999





zavádějící obal krabičky s vejci z kleci firmy Česká vejce



krabička s vejci z chovu v hale na podestýlce



krabička s vejci z ekologického chovu, včetně loga Bio

**Společnost pro zvířata – z.o. ČSOP**  
Lublaňská 18, 120 00 Praha 2  
[s.pro.zvirata@ecn.cz](mailto:s.pro.zvirata@ecn.cz)  
[www.spolecnostprozvirata.cz](http://www.spolecnostprozvirata.cz)  
č. ú. 158182860/0300

leden/January 2008

## VÍTE JAKÁ VEJCE KUPUJETE?



Nákupem vajec pocházejících z chovu šetrných ke zvířatům můžete ukončit strádání slepic vězněných v klecích.



Průzkum podpořily:





VEJCE Z KLECI



VEJCE Z EKO - BIO CHOVU



Každé vejce je označeno:

- podle jakostní řídy: EXTRAA, A, B;
- dílčí čísla: první číslo označuje způsob chovu slepic -  
1 - volný výběh, 2 - chov v itale, 3 - chov v klecích,
- 0 - chov ekologický Bio;
- další čísla: registrativní kód státu a poslední čtyřciferné je registrativní  
číslo hospodářství.